

Advanced Accounting - III

S. Y. B.Com.

Sardar Patel University
Vallabh Vidyanagar

NAAC ACCREDITED GRADE 'A' WITH 3.25 CGPA
(23-01-2017 to 22-01-2022)

First Edition : November 2020

Copies : 500

Price : Rs 110/-

**© Sardar Patel University
Vallabh Vidyanagar - 388 120**

ISBN : 978-93-81386-78-1

The book is strictly written according to the new syllabus available at the time of printing.

Every possible efforts have been made to avoid errors and omissions in this publication by the authors and the Publisher. In spite of these efforts, some typographical errors might have crept in. Any mistake, error or discrepancy noted may be brought to our notice which shall be taken care of in the forthcoming edition. It is hereby notified that neither the Authors nor the Printer or seller will be liable for any damage or loss to anyone, in any manner there from. It is suggested that to avoid any doubt the reader should cross-check all the facts, law and contents of the publication with original Government publication or notifications wherever applicable. The text of this publication, or any part thereof, may not be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording, storage in an information retrieval system, or reproduced on any disc, tape, perforated media or other information storage device, etc., otherwise, without the prior written permission of the University. No key to this book can be prepared without the prior written permission of the publisher. Any violation will invite prosecution legal action under the Indian Copyright Act.

This book is sold subject to the condition that it shall not be by way of trade or otherwise. However it can be lent, resold, hired out or circulated in the wider interest of student community.

For binding mistakes, misprints or for missing pages, etc., the printer liability is limited to replacement within one month of purchase by similar edition. All expenses in this connection are to be borne by the purchaser.

All disputes are subject to jurisdiction of Anand only.

**Published by : Registrar, Sardar Patel University,
Vallabh Vidyanagar - 388 120**

**Available at : Store Section - Room No. 108,
Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar - 388 120**

**Printed by : University Press, Sardar Patel University,
Vallabh Vidyanagar-388 120**

Advanced Accounting-III

અનુક્રમણિકા

પ્રકરણ ૧	ઘંઘાની ખરીદી અંગેના હિસાબો - ડૉ. સમીર એમ. વ્હોરા, અધ્યાપક સહાયક, બી.જે.વી.એમ. કોમર્સ કોલેજ, વલ્લભ વિધાનગર	01
પ્રકરણ ૨	કંપનીની નોંધણી (સ્થાપના) પહેલાંનો નકો - ડૉ. સમીર એમ. વ્હોરા, અધ્યાપક સહાયક, બી.જે.વી.એમ. કોમર્સ કોલેજ, વલ્લભ વિધાનગર	37
પ્રકરણ ૩	મૂડી ઘટાડો - ડૉ. વાચ. એમ. દલવાડી, પ્રોફેસર, અનુસ્નાતક બિઝનેસ સ્ટડીઝ વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભ વિધાનગર	76
પ્રકરણ ૪	લિક્વિડેટરના હિસાબો - ડૉ. વાચ. એમ. દલવાડી, પ્રોફેસર, અનુસ્નાતક બિઝનેસ સ્ટડીઝ વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભ વિધાનગર	108
પ્રકરણ ૫	કરારના હિસાબો - ડૉ. એસ. કે. રાદકિયા, આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસર, બી.જે.વી.એમ. કોમર્સ કોલેજ, વલ્લભ વિધાનગર	142
પ્રકરણ ૬	સેવા પડતર પદ્ધતિ - ડૉ. એસ. કે. રાદકિયા, આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસર, બી.જે.વી.એમ. કોમર્સ કોલેજ, વલ્લભ વિધાનગર	167
પ્રકરણ ૭	પ્રક્રિયાના હિસાબો - ડૉ. એસ. કે. રાદકિયા, આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસર, બી.જે.વી.એમ. કોમર્સ કોલેજ, વલ્લભ વિધાનગર	180
પ્રકરણ ૮	સમાન પડતર અને સીમાંત પડતર - ડૉ. કામિની શાહ, એસોસિયેટ પ્રોફેસર, અનુસ્નાતક બિઝનેસ સ્ટડીઝ વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભ વિધાનગર	201

સંપાદક : પ્રો. સંદિપ કે. ભટ્ટ
હેડ એન્ડ ડીન
અનુસ્નાતક બિઝનેસ સ્ટડીઝ વિભાગ
સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી
વલ્લભ વિધાનગર

સમીક્ષક: ડૉ. એચ. સી. સરદાર
પ્રોફેસર
એસ.ડી. સ્કુલ ઓફ કોમર્સ
ગુજરાત યુનિવર્સિટી
નવરંગપુરા, અમદાવાદ

પ્રકરણ: ૨

કંપનીની નોંધણી (સ્થાપના) પહેલાંનો નફો

- ૨.૧ પ્રાસ્તાવિક
- ૨.૨ નોંધણી પહેલાંનો નફો કે નુકસાન
- ૨.૩ જાહેર કંપની અંગે તારીખનો વિવાદ
- ૨.૪ નોંધણી પહેલાંનો નફો (કે નુકસાન) શોધવાની રીત
- ૨.૫ કેટલાક વીશીષ્ટ મુદ્દાઓ
- ૨.૬ યાદ રાખવા જેવા વિશીષ્ટ મુદ્દાઓ
- ૨.૭ વેચાણનું પ્રમાણ
- ૨.૮ નોંધણી પહેલાંના નફાનો ઉપયોગ
- ૨.૯ નોંધણી પહેલાંના અને પછીના નફાની વહેંચણી દર્શાવતું પત્રક
- ૨.૧૦ ઉદાહરણો
- ૨.૧૧ સ્વાધ્યાય

કંપનીની સ્થાપના માટે કોઈ પણ કંપનીને ભારતના ૧૯૫૬ના અને દેવ ૨૦૧૩ના કંપની ધારા મુજબ નોંધાવવા પડે છે. તેની સ્થાપના માટે કંપનીના રજિસ્ટરને જરૂરી દસ્તાવેજો અને ફી મોકલવો 'નોંધણીનું અથવા સ્થાપનાનું પ્રમાણપત્ર' મેળવવું પડે છે.

નોઈલ્ડ સ્ટોક કંપનીની જ્યારે સ્થાપના કરવામાં આવે ત્યારે તેનો ઉદ્દેશ કાં તો કોઈ ચાલુ ધંધો ખરીદી લેવાનો હોય અથવા નવો ધંધો ચાલુ કરવાનો હોય છે. જો કંપની કોઈ ચાલુ ધંધો ખરીદવા સ્થાપવામાં આવે તો સ્થાપકો ધંધો અમુક તારીખથી ખરીદી લે છે અને કંપની સ્થાપવાની વિધિ કરતાં સમય લાગે છે અને તેથી કંપની મોડેથી અસ્તિત્વમાં આવે છે. આ સંજોગોમાં કંપની અસ્તિત્વમાં આવે તે પહેલા ધંધાએ નફો કર્યો હોય તો તે નોંધણી પહેલાનો નફો રેકવરાય છે.

જો જાહેર કંપની હોય તો તેને નોંધણી કે સ્થાપનાના પ્રમાણપત્ર ઉપરાંત અમુક શરતોનું પાલન કરી 'ધંધો શરૂ કરવાનું પ્રમાણપત્ર મેળવવું પડે છે. જ્યારે ખાનગી કંપની હોય તો તે નોંધણી કે સ્થાપનાના પ્રમાણપત્ર મેળવીને તરત ધંધો શરૂ કરી શકે છે, તેને ધંધો શરૂ કરવાનું પ્રમાણપત્ર મેળવવાની જરૂર નથી.

જાહેર કંપનીને નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર મળ્યા પછી તે અમુક શરતોનું પાલન કરે તો તેને ધંધો શરૂ કરવાનું પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવે છે. આ શરતો નીચે મુજબ છે:

- (૧) તેણે ઓછામાં ઓછા લઘુત્તમ ભરદાણા જેટલાં શેર મંજૂર કરેલાં હોવા જોઈશે.
 - (૨) અન્ય શેરહોલ્ડરોએ પોતે ખરીદેલા શેર પર જે રકમ ભરી હોય તેટલી રકમ કંપનીના ડિરેક્ટરોએ પોતે ધારણ કરેલા શેર પર ભરી હોવી જોઈશે.
 - (૩) માન્ય શેરબજારમાં પોતાના શેર કે ડિલિવેરબલની લે-વેચ માર્કેટી અરજી નહિ કરવાને કારણે અથવા અરજી ભાંખુંજૂર થવાને કારણે શેર પર મળેલા અરજીનાં બાણાં પાછાં આપવાં પડે એવી પરિસ્થિતિ ઉપસ્થિત થઈ હોવી નજોઈશે.
 - (૪) આ અંગે કંપની ધારણી બધી જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું છે એવી મતભવનું જાહેરનામું કંપનીના ડિરેક્ટર કે સેક્રેટરીએ આપ્યું હોવું જોઈશે.
- જ્યારે કોઈ કંપની શેરમૂડી અંગે ખાનગી વ્યવસ્થા કરી લે અને પરિણામે વિજ્ઞાપનપત્ર બહાર નહિ પાડે તો કંપનીએ ફક્ત ઉપરની (૨) અને (૪) શરતોનું જ પાલન કરવાનું રહેશે. વળી કંપની ધારણા ૧૯૬૫ના સુધારાથી એવું કરાવવામાં આવ્યું છે કે જાહેર કે ખાનગી ફર્ટ પણ શેરમૂડી વાળી કંપનીએ પોતાના મુખ્ય હેતુ સિવાયના અન્ય હેતુને લગતું કામકાજ શરૂ કરવું હોય તો સામાન્ય રાજામાં તે અંગે ખાસ ઠાવ પસાર કરવો પડશે તેમ જ આવો ઠાવ રજિસ્ટરને મોકલી આપવાનો રહેશે.

૨.૨ નોંધણી પહેલાંનો નફો કે ગુફસાન :

નોઈલ્ડ સ્ટોક કંપની કોઈ ચાલુ ધંધો ખરીદી લેવા સ્થાપવામાં આવી હોય ત્યારે કેટલીક વાર સ્થાપકો ધંધાની ખરીદીનો કારાર કંપનીની નોંધણી પહેલા પાટા કરે છે. કોઈ પણ ધંધો ખરીદવો હોય તો તેના હિસાબી વર્ષની શરૂઆતથી જ ખરીદવો વધુ અનુકૂળ બને છે. કારણ કે તેના છેલ્લા પાકા સરવૈયાને આધારે તે ધંધાની ખરીદક્રિમત નક્કી કરવી વધુ સરળ બને છે. પરંતુ તે માટે સ્થાપવામાં આવેલી કંપની ની સ્થાપનાની વિધિ (નોંધણીની વિધિ) પૂરી થતાં સમય લાગે છે. જ્યારે ધંધો તો હિસાબી વર્ષની શરૂઆતથી જ ખરીદી લીધો હોય છે. તેથી ધંધાની એ ખરીદ તારીખથી, તે કંપની અસ્તિત્વમાં આવે (કે તેને સ્થાપવાનું નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર મળે) તે તારીખ સુધીના સમય દરમિયાન, ધંધો ચાલુ રહે અને તેના પરિણામે નફો કે ગુફસાન તો

થાય જ. આ નફો કે ગુફસાન ધંધાની મિલકતો અને ટેવા સાથે કંપની ને મળે છે એટલે કરારની તારીખથી જ ધંધાનો નફો કંપનીનો નફો ગણાય છે અને તે સમય દરમિયાન ગુફસાન હોય તો પણ સ્વીકારવાની જવાબદારી કંપનીની છે. આમ ધંધાની ખરીદી અને કંપની ની સ્થાપના એ બે વચ્ચેના સમય દરમિયાન જો ધંધો ચાલુ રાખવામાં આવે અને તે સમય દરમિયાન જે નફો (કે ગુફસાન) થાય તેને કંપની ની સ્થાપના પહેલાનો નફો કે ગુફસાન કહેવાય છે.

દુકામ ધંધો ખરીદવા તારીખ અને કંપનીને સ્થાપવાનું પ્રમાણપત્ર મળ્યાની તારીખ વચ્ચેનો નફો (કે ગુફસાન) નોંધણી પહેલાનો નફો (કે ગુફસાન) કહેવાય છે.

દા.ત. એક ખાનગી કંપનીના સ્થાપકોએ તા. ૧.૧.૨૦૧૯ ના રોજ એક ભાગીદારી પેટીનો ચાલુ ધંધો ખરીદી લે અને તે કંપનીને તા. ૧.૪.૨૦૧૯ ના રોજ સ્થાપનાનું પ્રમાણપત્ર મળે તો તા. ૧.૧.૨૦૧૯ (ધંધો ખરીદવા તારીખ) થી તા. ૧.૪.૨૦૧૯ (સ્થાપનાનું પ્રમાણપત્ર મળ્યા તારીખ) સુધી ૩ માસ સ્થાપના પહેલાંનો સમય ગણાય અને આ સમય દરમિયાન થયેલો નફો સ્થાપના પહેલાનો નફો કહેવાય. આ નફો (કે ગુફસાન) સામાન્ય નફો (કે ગુફસાન) કરતાં જુદો ગણાય છે. કારણ કે તે નફો કંપની અસ્તિત્વમાં આવી તે પહેલાં કમાવેલો છે. માટે તેને મૂડીનફો કહેવાય છે. તે નફામાંથી શેરહોલ્ડરોને ડિવિડન્ડ વહેંચી શકાય નહિ. કારણ કે તે સમય દરમિયાન કંપની અસ્તિત્વમાં હતી જ નહિ. એટલે જે કંપનીની કચાટી જ ન હોય તે નફો કેવી રીતે કમાઈ શકે? આમ આ સમય નો નફો કંપનીને મળે, છતાં તે ધંધાનો ચાલુ નફો કહેવાય નહિ અને તેમાંથી ડિવિડન્ડ વહેંચી શકાય નહિ.

૨.૩ જાહેર કંપની અંગે તારીખનો વિવાદ :

જાહેર કંપનીની બાબતમાં નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર મળ્યાની તારીખ ગણવા કે ધંધો શરૂ કરવાનું પ્રમાણપત્ર મળ્યાની તારીખ ગણવા તે અંગે મતભેદો પ્રવર્તે છે. જુદા જુદા લેખકો આ અંગે જુદો જુદો અભિપ્રાય આપે છે.

શ્રી જે. આર. બાટલીબાય : ડિવિડન્ડ વહેંચી શકાય એવો નફો એ ગણવો કે જે જાહેર કંપનીની બાબતમાં ધંધો શરૂ કરવાનું પ્રમાણપત્ર મળ્યા પછી મળેલો ગણાય.

શ્રીચુત ડી પોલા અને ડી પોલા : વ્યવહારમાં ઘણો ભાગે ઉપયોગમાં લેવાતી તારીખ નોંધણી પહેલાંની તારીખ છે. છતાં લેખક માને છે કે, જે તારીખે કંપની વેચાણનો કારાર મંજૂર કરે તે તારીખ નોંધણી પહેલાંનો નફો ગણવા માટે ગણવી વધુ યોગ્ય અને સારી છે.

શ્રી વિરિચમ પિક્કસ : તેમના 'એકાઉન્ટન્ટ્સની' પુસ્તકમાં લખે છે કે, ધંધો શરૂ કરવાની તારીખ ફક્ત કાલદાની વિધિ સંતોષવા માટે જ છે. એટલે નોંધણીતારીખ જ ધ્યાનમાં લેવી.

શ્રી બી. એન. ટંડન : નોંધણી પહેલાંનો નફો ગણવાની તારીખ નોંધણીની તારીખ ગણવી અને નહિ કે ધંધો શરૂ કરવાનું પ્રમાણપત્ર મળ્યા તારીખ.

શ્રીચુત સ્વામીશર અને પેન્સર : તેમના 'પ્રોક્રિક્ટલ ઓર્ડિનાન્સ' પુસ્તકમાં જણાવે છે કે, 'આ ડિસ્ક્ષાઓમાં વિભાજનની તારીખ નોંધણીની તારીખ ગણવી અને જાહેર કંપનીની બાબતમાં ધંધો શરૂ કરવાનું પ્રમાણપત્ર મળ્યાની તારીખ ગણવી નહિ, કારણ કે આ પ્રમાણપત્ર એક વાર મળે એટલે કાયદેસર શેરો ધંધો શરૂ કરવાની સત્તા તેની નોંધણીની તારીખથી લાગુ પડે છે.

ઉપરના વિવિધ અભિપ્રાયો જોતાં એવું સ્પષ્ટ કરી શકાય કે જાહેર કંપનીના નોંધણી પહેલાંને પછીના નફાનું વિભાજન કરવા નોંધણી કે સ્થાપનાનું પ્રમાણપત્ર મળ્યાની તારીખ જ ધ્યાનમાં લેવી વધુ યોગ્ય લાગે છે.

(આથી જાહેર કંપનીની બાબતમાં ધંધો શરૂ કરવાનું પ્રમાણપત્ર મળ્યાની તારીખ દર્શાવવામાં તેથી જોઈએ નહીં.)

૧.૧.૨૦૧૬ના રોજ એક ભાગીદારી પેઢીનો ચાલુ ધંધો ખરીદી તે છે. તે કંપની નો તા. ૧.૧.૨૦૧૬ના રોજ સ્થાપનાનું પ્રમાણપત્ર મળે છે અને તા. ૧.૬.૨૦૧૬ના રોજ ધંધો શરૂ કરવાનું પ્રમાણપત્ર મળે છે તો તા. ૧.૧.૨૦૧૬ (ધંધો ખરીદા તારીખ) થી તા. ૧.૪.૨૦૧૬ (સ્થાપનાનું પ્રમાણપત્ર મળ્યા તારીખ) સુધીનો ૩ માર્સનો સમય સ્થાપના પહેલાનો સમય છે અને આ સમય દરમિયાન ઘણેક નફો સ્થાપના પહેલાનો નફો ગણાય.

(નોંધ: જે કંપની નવો ધંધો શરૂ કરવા માટે સ્થાપવામાં આવી હોય તે કંપની ની બાબતમાં, સ્થાપના પહેલાનો નફો કે ગુસ્સાનનો આલો પ્રજા ઉપસ્થિત થતો જ નથી. કારણ કે સ્થાપનાનું પ્રમાણપત્ર મળ્યા પહેલાં એ કંપની જો ખાનગી કંપની હોય તો ધંધો શરૂ કરી શકિત નથી અને જો જાહેર કંપની હોય તો ધંધો શરૂ કરવાનું પ્રમાણપત્ર મળ્યા પહેલાં, ધંધો શરૂ કરી શકતી નથી.)

૨.૪ નોંધણી પહેલાંનો નફો (કે ગુસ્સાનો) શોધવાની રીત :

કંપનીની નોંધણી પહેલાંનો નફો (કે ગુસ્સાનો) શોધવાની ત્રણ રીતો છે:

(અ) નોંધણી પહેલાં અને પછીના સમયનું અવગા વેપારખાતું અને નફા-ગુસ્સાના ખાતું તૈયાર કરવાની પદ્ધતિ.

(બ) આખા વર્ષનું વેપાર અને નફા-ગુસ્સાના ખાતું ભેગું તૈયાર કરી, જે ચોખ્ખો નફો આવે તેને સમયના પ્રમાણમાં કે વેચાણના પ્રમાણમાં ફાળવવાની પદ્ધતિ.

(ક) કાચો નફો વંતે સમય દરમિયાન ઘણેકા વેચાણ મુજબ ફાળવી જુદા જુદા ખર્ચાઓની ફાળવણી કરવાની પદ્ધતિ.

૨.૪ (અ) નોંધણી તારીખે નફા-ગુસ્સાના ખાતું તૈયાર કરવું :

સ્થાપના પહેલાંનો નફો શોધવાની આ પદ્ધતિ અનુસાર સ્થાપનાની તારીખે હાથ પરના માલના સ્ટોકની કિંમત આંકવામાં આવે તો સ્થાપના પહેલાંનો સમયનું વેપાર ખાતું અને નફા-ગુસ્સાના ખાતું તૈયાર થઈ શકે અને તેના પરથી સ્થાપના પહેલાંનો નફા-ગુસ્સાના ખાતું મુજબ જે ચોખ્ખો નફો મળે તેને સ્થાપના પહેલાંનો નફો કેહવામાં આવે છે.

(આ રીતનો બહુ ઉપયોગ થતો નથી, કારણ કે સ્થાપનાના પ્રમાણપત્રની તારીખે હાથ પરના સ્ટોકની કિંમત ગણવાનું કામ મુશ્કેલ છે. એટલે વર્ષની અંતવચ્ચે આવી છેવટના સ્ટોકની ગણતરી વ્યવહારમાં થતી નથી. જો છેવટના સ્ટોકની કિંમત મળી શકે નહિ, તો સ્થાપનાની તારીખે વેપાર ખાતું અને નફા-ગુસ્સાના ખાતું બનાવી શકાય નહિ. આમ વ્યવહાર મુશ્કેલીઓને ટીપી આ રીત વધુ ચોક્કસ હોવા છતાં, ઉપયોગમાં લેવાતી નથી.)

૨.૪ (બ) આખા વર્ષનું નફા-ગુસ્સાના ખાતું તૈયાર કરવું :

આ વીજ પદ્ધતિ મુજબ આખા વર્ષનું વેપાર અને નફા-ગુસ્સાના ખાતું બનાવવામાં આવે છે. નોંધણી પહેલાંના કે નોંધણી પછીના વ્યવહારો અવગા બનાવવામાં આવતા નથી, પરંતુ છેવટે જે ચોખ્ખો નફો આવે તેને નોંધણી પહેલાંના અને નોંધણી પછીના સમય વચ્ચે અનુક્રમિત વહેંચી દેવામાં આવે છે.

(૧) સમયના પ્રમાણમાં: સામાન્ય રીતે ચોખ્ખો નફો કે ગુસ્સાના સમયના પ્રમાણમાં વહેંચી દેવામાં આવે છે. ઇ.ત., એક ધંધો ૧લી જાન્યુઆરીના રોજ ખરીદી હોય અને કંપની ની સ્થાપના ૧લી એપ્રિલના રોજ

થઈ હોય અને તા. ૩૧મી ડિસેમ્બરના રોજ પુરા થતા વર્ષનો ચોખ્ખો નફો રૂ. ૪૮૦૦૦ હોય તો સમયના પ્રમાણમાં નોંધણી પહેલાંના ત્રણ માર્સનો નફો રૂ. ૧૨૦૦૦ અને નોંધણી પછીના ત્રણ માર્સનો નફો રૂ. ૩૬૦૦૦ ગણાય.

(૨) વેચાણના પ્રમાણમાં: ઘણી વખત આ રીતે આખા વર્ષનો નફો શોધી બે સમયના વેચાણના પ્રમાણમાં તેને વહેંચવામાં આવે છે. ઇ.ત., નોંધણી પહેલાંનું વેચાણ રૂ. ૨ લાખ હોય અને સ્થાપના પછીનું વેચાણ રૂ. ૧૦ લાખ હોય તો વેચાણનું પ્રમાણ ૧:૫ ગણાય તે પ્રમાણે કુલ રૂ. ૪૮૦૦૦ નફા વહેંચી, નોંધણી પહેલાંનો નફો રૂ. ૮૦૦૦ ગણાય અને નોંધણી પછીનો નફો રૂ. ૪૦૦૦૦ ગણાય.

(નોંધ: ઉપરની વંતે પદ્ધતિઓ, બે સમયનું સમગ્ર પરિણામ દર્શાવી શકતી નથી. ચોખ્ખો નફો દરેક મહિને અનુક્રમિત થતો નથી. અનુક્રમિત વેચાણ વધુ થાય તો નફો વધુ પડતું થાય, એટલે સમય પ્રમાણે ફાળવણી કરવી ચોખ્ખી નથી. તે પ્રમાણે ફક્ત વેચાણ પ્રમાણે ફાળવણી કરવી પડતી ચોખ્ખી નથી, કારણ કે ફેરવાક ખર્ચા ફક્ત સમયના પ્રમાણમાં થાય છે. ઇ.ત., પગાર, ભાડું વગેરે એટલે સમયને પડતી ચોખ્ખી મહત્વ આપવું જોઈએ, આમ વંતે પદ્ધતિ વ્યવહારમાં ઉપયોગમાં લેવાતી નથી.)

૨.૪ (ક) પ્રથમ વિસાલી વર્ષને અંતે કાચો નફો (કે ગુસ્સાનો) વંતે સમયના વેચાણના પ્રમાણમાં ફાળવી અને પછી જુદા જુદા ખર્ચા અંગેની વેચાણ કે અન્ય પ્રમાણમાં ફાળવણી :

સ્થાપના પહેલાંનો નફો (કે ખોટ) શોધવાની ઉપરની વંતે પદ્ધતિઓની ખામી દૂર કરવા માટે આ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. સામાન્ય રીતે સ્થાપના પહેલાંનો નફો (કે ખોટ) શોધવાની આ એક પ્રચલિત અને ભરોસાપાત્ર પદ્ધતિ છે.

આ પદ્ધતિ અનુસાર સૌ પ્રથમ કંપનીનો વેપાર ખાતું મુજબનો કાચો નફો વંતે સમયના (સ્થાપના પહેલાં અને પછીના) વેચાણના પ્રમાણમાં વહેંચી નાખવામાં આવે છે. ત્યાર પછી દરેક સમયના કાચા નફામાંથી તે સમયના મહેસુલી ખર્ચાઓ સમય કે વેચાણના કે અન્ય કોઈ ચોખ્ખી ધોરણે ફાળવી બાદ કરવામાં આવે છે. જ્યારે મહેસુલી આવક હોય તો વંતે સમય વચ્ચે ચોખ્ખી ધોરણે ફાળવી કાચા નફામાં ઉમેરવામાં આવે છે.

નોંધ: મુજબનો કાચો નફો, ધંધાના મહેસુલી ખર્ચાઓ અને આવકોની ફાળવણી કરતી વખતે દર્શાવવામાં આવેલા :

(૧) કાચો નફો વંતે સમયના વેચાણના પ્રમાણમાં ફાળવવામાં આવશે.

(૨) ઓફીસ, વહીવટી કે નાણાકીય ખર્ચાઓ જેવા કે ઓફીસખર્ચાઓ, પગાર, ભાડું, કરવેરા, વીમો, છપાવણી અને સ્ટેશનરી, તારવટખર્ચા, ટેલીફોન ખર્ચા, ચૂકવેલ વ્યાજ, સિલકતો નો ઘસારો વગેરે સમયના પ્રમાણમાં ફાળવી વંતે ગણના કરવા નફા માં થી બાદ કરવાં. આવી રીતે જો આ પ્રકારની આવક ઘટી હોય તો તેને પડત વંતે ગણના સમયના પ્રમાણમાં ફાળવી વંતે સમયના કાચા નફામાં ઉમેરવી. ઇ.ત., મનોર ભાડું, મનોર વ્યાજ, મનોર ડિવિડન્ડ વગેરે.

(૩) વેચાણને લગતા ખર્ચાઓ જેવા કે જાહેરાત ખર્ચા, જાવક માલનું ગણતરું (વેચાણ પર ગણતરું), ગ્રાહકોને આપેલા વટાવ, સેલ્સનો નો મુનાફિર ખર્ચા, ફરિયાન, ભાડું-ભથ્થું તથા ઘાતખાધ વેચાણના પ્રમાણમાં ફાળવી વંતે ગણના કરવા નફામાંથી બાદ કરવાં આવી જ રીતે આવક હોય તો તેને પડત વેચાણના પ્રમાણમાં ફાળવી અને કાચા નફામાં ઉમેરવી.

(૪) અમુક પ્રકારના ખર્ચાઓ એવા છે કે કક્કર કંપનીને નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર મળ્યા પહેલાંના સમયને લગતા હોય છે. તેને (સમય કે વેચાણના પ્રમાણમાં ન કાળવતી) સીપીરેશીયા સ્થાપના પહેલાંના કાચા નક્કામાંથી બાદ કરવામાં આવે છે. ઇ.ત., નોંધણી પહેલાંના સમય દરમિયાન ધંધાના સંચાલન બદલ સંચારક કે બાદ કરવામાં આવે છે. ઇ.ત., નોંધણી પહેલાંના સમય દરમિયાન આવેલું વ્યાજ આવી જ રીતે કોઈ આવક એવી હોય કે વેચાણને આગે મહેલતરું. વેચાણ વ્યક્તિને આવેલું વ્યાજ આવી જ રીતે કોઈ આવક એવી હોય કે જે કક્કર નોંધણી પહેલાંના સમયને લગતા જ હોય તો તેને નોંધણી પહેલાંના કાચા નક્કામાં ઉમેરવામાં આવે છે. ઇ.ત., મિલકત નોંધણી પહેલાં વેચાણમાં આવી હોય અને તેમાંથી નક્કો ઘસો હોય તો તે.

(૫) અમુક પ્રકારના ખર્ચાઓ કંપની ની નોંધણી પછીના સમયને જ લગતા હોય છે. તેને (સમય કે વેચાણના પ્રમાણમાં કાળવતી) સીપીરેશીયા સ્થાપના પછીના કાચા નક્કામાંથી બાદ કરવામાં આવે છે. ઇ.ત., પ્રાથમિક ખર્ચ, ડિરેક્ટર ફી, ડિલિવરી વ્યાજ, સ્થાપના ખર્ચ અને કંપનીને નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર મળ્યા પછીથી ધંધાના ક્રિયત ચુકવ્યા તરીકે મુદતનું ચુકવેલ વ્યાજ.

આવી જ રીતે કેટલીક આવકો એવી હોય કે જે સ્થાપના પછીના સમયને જ લગતી હોય તો તેને કાળવતી બદલે નોંધણી પછીના કાચા નક્કામાં ઉમેરવામાં આવે છે. ઇ.ત., શેર ફેરવેદલીની ફી તથા સ્થાપના પછી કલિચર કે મશીનરી જેવી મિલકત વેચતાં ઘસેલ નક્કો સ્થાપના પછીના કાચા નક્કામાં ઉમેરવામાં આવે છે.

નોંધણી પહેલાંનો નક્કો ગણતરીની રીતે

- (૧) નોંધણીની તારીખનું નક્કો નુકસાન ખાતું બનાવી નોંધણી પહેલાંનો નક્કો શોધી કાઢવો.
- (૨) આખા વર્ષનું માટે નક્કા-નુકસાન ખાતું બનાવી ચોખ્ખો નક્કો શોધી કાઢવો.
 - i. તેને સમયના પ્રમાણમાં કાળવતો અથવા
 - ii. તેને વેચાણના પ્રમાણમાં કાળવતો
- (૩) આખા વર્ષનો કાચો નક્કો શોધવો.
 - i. આ કાચો નક્કો વેચાણના પ્રમાણમાં કાળવતો.
 - ii. આખા વર્ષના ખર્ચા બંને મુદત વચ્ચે કાળવી કાચા નક્કામાંથી બાદ કરી બંને મુદતનો ચોખ્ખો નક્કો શોધવો.

ગીજી રીત

- (૧) પહેલા આખા વર્ષનો નક્કો શોધો.
(કાચો નક્કો કાળવી નોંધણી પહેલાંનો નક્કો શોધવો)
- (૨) આ કાચો નક્કો બંને મુદત વચ્ચે વેચાણના પ્રમાણમાં કાળવતો.
- (૩) દરેક મુદતના ખર્ચા નીચે મુજબ કાળવી તેને કાચા નક્કામાંથી બાદ કરો:
 - (અ) સમયના પ્રમાણમાં ચુકવવાના ખર્ચા સમયના પ્રમાણમાં કાળવતો.
 - (બ) વેચાણના પ્રમાણમાં ચુકવવાના ખર્ચા વેચાણના પ્રમાણમાં કાળવતો.
 - (ક) નોંધણી પછીના ખર્ચા તે મુદતના કાચા નક્કામાંથી બાદ કરવા.
 - (ડ) નોંધણી પહેલાંના ખર્ચા સ્થાપના પહેલાંના કાચા નક્કામાંથી બાદ કરો.

૨.૫ કેટલાક વિશિષ્ટ મુદ્દાઓ:

(૧) ધંધા શરૂ કરવાનું પ્રમાણપત્ર : જો કે કંપનીની બાબતમાં નોંધણી પહેલાંના સમયના નક્કાની ગણતરી માટે નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર મળ્યા તરીકે ધ્યાનમાં લેવી કે ધંધા શરૂ કરવાનું પ્રમાણપત્ર મળ્યા તરીકે ધ્યાનમાં લેવી? આ અંગે અગાઉ ચર્ચા કરવામાં આવી છે. (નોંધ: જો કે કંપનીના નોંધણી પહેલાંના ને ધ્યાનમાં લેવી? આ અંગે અગાઉ ચર્ચા કરવામાં આવી છે. (નોંધ: જો કે કંપનીના નોંધણી પહેલાંના ને ધ્યાનમાં લેવી?) પછીના નક્કાનું વિભાજન કરવા 'નોંધણી કે સ્થાપનાનું પ્રમાણપત્ર મળ્યાની તારીખ જ ધ્યાનમાં લેવી.')

(૨) ઘાટખાધ : ઘાટખાધ કે ફૂલેલું લેવું આવેલું હોય તો તેની કાળવણી નીચે મુજબ કરવી.

i. ઘાટખાધમાં કક્કર ઘાટખાધ ની જ રકમ આપી હોય અને તેની બાબતમાં અલ્પ કોઈ સુચના ન હોય તો તે વેચાણને લગતો ખર્ચ ગણી વેચાણના પ્રમાણમાં કાળવતો જોઈએ.

ii. જો ઉધાર વેચાણની વિગત આપી હોય તો આ બે રકમો કુલ વેચાણના પ્રમાણમાં નહિ કાળવતા કક્કર ઉધાર વેચાણના પ્રમાણમાં કાળવતી જોઈએ. (જો ઉધાર વેચાણની વિગત ન આપી હોય તો પછી કુલ વેચાણના પ્રમાણમાં કાળવતી જોઈએ).

iii. જો ઘાટખાધમાં ઘાટખાધ આપી હોય અને સ્પષ્ટ રીતે જણાવ્યું હોય કે ઘાટખાધની અમુક રકમ નોંધણી પહેલાંની કે કંપનીએ લીધેલા દેવાદારો વડેની છે, તો સુચના પ્રમાણે તેટલી રકમ નોંધણી પહેલાં લેવી અને બાકીની રકમ કંપની ની સ્થાપના પછી ગણવી.

(૩) ઘાટખાધ અનામત કે દેવાદારો ઉપર વટાવ અનામત: ઘાટખાધ અનામત કે સંશોધિત લેવો અનામત કે ફૂલતલિષ્ટ કે વટાવ અનામત જો ઘાટખાધમાં આવેલ હોય તો તેને બે રીતે વહેંચી શકાય:

(અ) પહેલી રીત - એટલું માની શકાય કે હજી બંને ગણના દેવાદારોની બાકિઓ ઉભી છે તો ઘાટખાધ અનામત વેચાણના પ્રમાણમાં કાળવી શકાય.

(બ) બીજી રીત - એટલું માની કે જુના ધંધાના દેવાદારોની ઉઘરાણી આગેલ ઘાટખાધ સાથે પતિ ગઈ છે અને જે વર્ષને અંગે પરચુરણ દેવાદારોની બાકી છે તે સ્થાપના પછીની છે, તો તે ઘાટખાધ અનામત સ્થાપના પછીના સમયની કેદવાય, એટલે તેને વેચાણ પ્રમાણમાં કાળવતી નહિ.

(નોંધ: સામાન્ય સંજોગોમાં હિસાબી વર્ષને અંગે મોટા ભાગના દેવાદારો નોંધણી પછીના વેચાણને લગતા હોવાની શક્યતા છે. જો ઘાટખાધ દેવાદારો ના સમય અંગે ની સ્પષ્ટતા ન હોય તો, બધા દેવાદારો છેદા છ માસના છે તેમ માની ઘાટખાધ અનામત કે વટાવ અનામતને નોંધણી પછીના જ સમયના લગતા ગણવામાં આવે છે.)

(૪) સેલ્સમેનનો પગાર : 'સેલ્સમેનના પગાર' ની કાળવણી બંને સમયના પ્રમાણમાં કરવી અને 'સેલ્સમેનનું ભથ્થું', 'સેલ્સમેનનું ભથ્થું અને કમિશન' અથવા 'સેલ્સમેનનો પ્રવાસ-ખર્ચ' એવા શબ્દો વાપર્યા હોય તો તેને વેચાણના પ્રમાણમાં કાળવતો.

(૫) ખરીદ ક્રિયત પરચુ વ્યાજ: જો સ્થાપના તરીકે ખરીદ ક્રિયત પરચુ વ્યાજ ચુકવી દેવામાં આવ્યું હોય તો તેને કાળવણી સ્થાપના પહેલાંના ખર્ચ તરીકે ઘાટ, પણ જો ખરીદ ક્રિયત પરચુ વ્યાજ સ્થાપના પછીની કોઈ તરીકે ચુકવાયું હોય તો તે તરીકે ધ્યાનમાં રાખી સ્થાપના પહેલાંના સમય અને પછીના સમયનું પ્રમાણ શોધી કાઢી તે સમયને આધારે ખરીદ ક્રિયત પર વ્યાજની કાળવણી કરવી.

(૬) ઓડિટ ફી : ઓડિટ ફી ને બંને સમયના પ્રમાણમાં વહેંચી શકાય છે. (ઓડિટ નોંધણી પહેલાં અને પછીના સમયના હિસાબી ઓડિટ ફી છે અને તે પ્રમાણે ઓડિટ ફી નક્કી થાય છે.)

(૭) પાઘડી : જો દાખલામાં નકા-નુકસાન ખાતામાં પાઘડીની માંડી વાજોતી રકમ આપેલી હોય છે. જો નોંધણી પહેલાંના સમયમાં નકો પુરાતો હોય તો માંડી વાજોતી પાઘડીની રકમ તે નકા સામે જ માંડી વાજવી વાજવી છે. (નોંધ: કારણ કે નોંધણી પહેલાંનો નકો મૂડીનકો છે અને મૂડીનકા સામે મૂડીનુકસાન માંડી વાજવું વધુ વાજવી છે).

૨.૬ થાટ રાખવા જેવા વિશીષ્ટ મુદ્દાઓ:

વિશીષ્ટ મુદ્દાઓ

મુદ્દાઓ	હિસાબોમાં કેવી રીતે બતાવવા
૧. જાહેર કંપની માટે	નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર મળ્યા તરીખ ડ્યાનમાં લેવી.
૨. દાતાખાધ	૧. ઉધાર વેચાણના પ્રમાણમાં કાળવધુ. ૨. ઉધાર વેચાણના ન આપ્યું હોય તો કુલ વેચાણના પ્રમાણમાં કાળવધુ.
	૩. કંપની એ ઇંધો ખરીદતી લીધેલ દેવાદારો પેઠીની દાતાખાધ આપી હોય તો નોંધણી પહેલાં લેવી.
૩. દાતાખાધ અનામત	નોંધણી પછીના સમય માટે ગણાવી.
૪. સોલ્વેનશી પગાર	સમયના પ્રમાણમાં કાળવધુ.
૫. સોલ્વેનશી નબળું અને કમિશન	વેચાણના પ્રમાણમાં કાળવધુ.
૬. ખરીદ કિંમત પર વ્યાજ	જ્યારે ચુકવણ તે તારીખ સુધીની મુદતના પ્રમાણમાં કાળવધુ.
૭. ઓડિટ ફી	સમયના પ્રમાણમાં કાળવધુ.
૮. પાઘડી	પત્રકમાં બતાવવી નહિ પરંતુ નોંધણી પહેલાંના નકામાંથી માંડી વાજવી.

૨.૭ વેચાણનું પ્રમાણ :

આગેલ દાખલાઓમાં વેચાણનું પ્રમાણ શોધવું ખુબજ મહત્વનું છે. આ અંગે નીચેના મુદ્દાઓ બરાબર સમજવા જરૂરી છે :

૧. જ્યારે દાખલામાં નોંધણી પહેલાંના અને પછીના સમયનું જુદું જુદું વેચાણ આપી દીધું હોય તો કાર્યા નકાની કાળવધી તે પ્રમાણના વેચાણના પ્રમાણમાં કરવી.
૨. જ્યારે દાખલામાં બંને સમયના વેચાણના આંકડા બરાબર આપવામાં આવતા નથી પરંતુ આંકડાતરી રીતે તેના પ્રમાણનો ઉલ્લેખ હોય છે, ત્યારે આપેલી સૂચનાને આધારે પ્રમાણ શોધી કાઢવાનું હોય છે.
૩. જ્યારે દાખલામાં બંને સમયના વેચાણના અંગે માસિક સરેરાશ વેચાણનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવે છે, ત્યારે એક સમયનું માસિક સરેરાશ વેચાણ ધારી લેવું અને બીજા સમયનું માસિક સરેરાશ વેચાણ શોધી કાઢવું. તેને આધારે નોંધણી પહેલાંના સમયનું કુલ વેચાણ શોધી કાઢવું અને તે જ રીતે નોંધણી પછીના સમયનું કુલ વેચાણ શોધી કાઢવું. તે બંનેનું પ્રમાણ દાખલા આપેલા માટે ઉપયોગમાં લેવું.
૪. જ્યારે દાખલામાં નોંધણી પહેલાંના અને નોંધણી પછીના વેચાણ અંગે સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ હોતો નથી અને વર્ષના જુદા જુદા મહિનાઓના વેચાણનો અલગ ઉલ્લેખ હોય છે, ત્યારે વર્ષના દરેક માસનું વેચાણ

અલગ શોધવું ત્યાર પછી નોંધણી પહેલાંના મહિનાઓના વેચાણનો સરવાળો કરવો અને નોંધણી પછીના મહિનાઓના વેચાણનો સરવાળો કરવો. આમ કરવાથી બંને સમયનું કુલ વેચાણ મળશે અને પ્રમાણ શોધાશે.

૫. જ્યારે દાખલામાં વર્ષના સરેરાશ માસિક વેચાણ સાથે જુદા જુદા મહિનાઓનું વેચાણ સરખાવવામાં આવે છે, ત્યારે વર્ષનું કુલ વેચાણ ૧૨ ધારવું, અને ૧ માસનું સરેરાશ વેચાણ ૧ ધારવું તેને આધારે જુદા જુદા મહિનાઓનું વેચાણ ગણવું.

૨.૮ નોંધણી પહેલાંના નકાની ઉપયોગ :

ઇંધો ખરીદવા તરીખ અને કંપનીને નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર મળ્યા તરીખ સુધીના સમયના નકાને કંપનીની નોંધણી પહેલાંનો નકો (કે નુકસાન) કેહવામાં આવે છે.

(અ) નોંધણી પહેલાં નકો હોય તો : કંપની ને ઇંધાની ખરીદ તારીખથી નોંધણી (સ્થાપના)ની તારીખ સુધી થયેલો નકો મૂડી - નકો ગણાય છે. (મૂડી - નકો ડિરિડેન્ડ વહેંચવાના ઉપયોગમાં લઈ શકાય નહિ.

આ નકાની ઉપયોગ :

(૧) પાઘડી, પ્રાથમિક ખર્ચ, ડિરિબ્યર વગેરે અશ્વય નિલકતો ને માંડી વાજવા માટે ઉપયોગ થઈ શકે છે.

(૨) વેચનાર વ્યક્તિને ખરીદકિંમત પર આપવામાં આવેલું વ્યાજ લખી વાજવામાં થઈ શકે છે.

(૩) ઇંધાની શ્વય નિલકતોની ચોપડે દર્શાવેલ કિંમત હાલની તેની બજાર કિંમત કરતાં ખુબ વધુ હોય તો તે માંડી વાજવામાં થઈ શકે.

(૪) અન્ય પ્રકારનું કોઈ પણ મૂડી - નુકસાન માંડી વાજવામાં પણ તેનો ઉપયોગ થઈ શકે. (જો અશ્વય નિલકતો માંડી વાજવાની ન હોય અથવા આલો ઉપયોગ કર્યા પછી પણ નકાની બાકી વધે તો, તે મૂડીઅનામત ખાતે લઈ જવામાં આવે છે. આ મૂડી અનામત પાકા સરવૈયામાં મૂડી અને દેવા બાબુ 'અનામત અને વધારા' ના મથાળા હેઠળ દર્શાવાય છે.)

(નોંધ: કોઈ પણ સંજોગોમાં આ નકો રિઝર્વ ફંડ કે સામાન્ય અનામત ભંડોળ ખાતે લઈ જવો નહિ, કારણ કે કોઈ વખત તેમાંથી ડિરિડેન્ડ વહેંચાય છે. જ્યારે આ નોંધણી પહેલાંના નકામાંથી ડિરિડેન્ડ વહેંચી શકાય નહિ).

(બ) નોંધણી પહેલાં નુકસાન હોય તો : કંપની ને ઇંધાની ખરીદ તારીખથી નોંધણી (સ્થાપના)ની તારીખ સુધી થયેલ નુકસાન મૂડી - ખોટ ગણવામાં આવે છે. તેને કંપનીની મૂડી આવકો, જેવી કે ઇંધાની ખરીદતી થયેલ નકો, મૂડી અનામત, જામીનગીરી પ્રિમિયમ, શેરજમી ખાતું વગેરે સામે માંડી વાજવામાં આવે છે અને તેમ છતાં ઉધાર બાકી રહે તો તે પાઘડી ખાતે લઈ જવામાં આવે છે. આ પાઘડી પાકા સરવૈયામાં નિલકત અને લેવો બાબુ 'કાયમી નિલકત' ના મથાળા હેઠળ દર્શાવાય છે. (આ આખુંજ નુકસાન કોઈ પણ એક વર્ષના મહેસુલી નકા સામે માંડી વાજવામાં આવવું નથી. પરંતુ પ્રસારિત ખચીની માફક દર વર્ષ તેમાંથી થોડી રકમ નકા - નુકસાન ખાતે લઈ જઈ માંડી વાજવામાં આવે છે).

૨.૯ નોંધણી પહેલાંના અને પછીના નક્કી કરેલા પહેલા પગલું પગઠ :
કંપનીની નોંધણી પહેલાંનો અને પછીનો નકો (કે નુકસાન) શોધવા માટે નીચે દર્શાવ્યા મુજબનું નોંધણી પહેલાં અને પછીનું પગઠ તૈયાર કરવામાં આવે છે :

(૧) પહેલી શીત :

નોંધણી પહેલાંના અને પછીના નક્કી કરેલા પહેલા પગલું પગઠ

વિગતનું	ક્ષણવહીનું પ્રમાણ	નોંધણી પહેલાંનો નકો		નોંધણી પછીનો નકો	
		મેલ્યુરી પ્રચારો (રૂ.)	કાચો નકો અને મેલ્યુરી આવક (રૂ.)	મેલ્યુરી પ્રચારો (રૂ.)	કાચો અને મેલ્યુરી આવક (રૂ.)
(૧) (અ) કાચો નકો	વેચાણ				
(બ) મેલ્યુરી આવક	સમય કે ચોક્ક પ્રમાણ				
(૨) (અ) આર્કિસ અને નોંધણી પ્રચારો	સમય				
(બ) વેચાણને લગતા પ્રચારો	વેચાણ				
(ક) નોંધણી પહેલાંના પ્રચારો	સ્થાપના પહેલાં				
(ક) નોંધણી પછીના પ્રચારો	સ્થાપના પછી				
(૩) ચોખ્ખો નકો કે /નુકસાન (તકાવત)					

(૨) બીજી શીત : નક્કી નુકસાન ખાતાના સ્વરૂપમાં તેમજ કોલમમાં મૂકી બંને સમયનો નકો જુદો જુદો શોધી શકાય છે, જે નીચે મુજબ છે :

વિગત	પહેલા પગલું પ્રમાણ	નોંધણી પહેલાં (રૂ.)	નોંધણી પછી (રૂ.)	વિગત	પહેલા પગલું પ્રમાણ	નોંધણી પહેલાં (રૂ.)	નોંધણી પછી (રૂ.)
આર્કિસ, વહીવટી અને નોંધણી પ્રચારો	સમય			કાચો નકો	વેચાણ		
વેચાણને લગતા પ્રચારો	વેચાણ			અલ્પ આવકો	સમય કે ચોક્ક પ્રમાણ		

નોંધણી પહેલાંના પ્રચારો	સ્થાપના પહેલાં પ્રચારો	ચોખ્ખો નકો	નોંધણી પછીના પ્રચારો	સ્થાપના પછી તકાવત	ચોખ્ખો નકો	નોંધણી પહેલાંના પ્રચારો	સ્થાપના પછી તકાવત
કુલ							

૨.૧૦ ઉદાહરણો :

- ૧ આંદોલિત, કંપની એક પેઢીનો ચાલુ ધંધો તા. ૧ ડી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૯થી ખરીદી લેવા ૧ લી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૯ના રોજ સ્થાપવામાં આવી. વર્ષ ૨૦૧૯ના કંપનીના હિસાબો નીચેની પરિસ્થિતિ રજૂ કરતા હતા:
 - ૩૧.૧૨.૨૦૧૯ના રોજ પુરા થતા વર્ષનો કાચો નકો રૂ. ૧૪,૪૦,૦૦૦.
 - વર્ષ દરમિયાનનું વેચાણ રૂ. ૫૭,૬૦,૦૦૦, જે પૈકી પ્રથમ છ માસનું વેચાણ રૂ. ૧૧,૫૨,૦૦૦ હતું.
 - ૨૦૧૯ના વર્ષ દરમિયાનના પ્રચારો નીચે મુજબ હતા:

વિગત	રૂ.
દાદખાલ	૧૭૨૮૦
જાહેરાત (માસિક રૂ. ૪૮૦૦ તેમજ કટાર મુજબ)	૫૭૬૦૦
ડિસ્કન્ટ ફી	૭૨૦૦૦
પગાર અને સામાન્ય પ્રચાર	૩૦૭૨૦૦
પ્રાથમિક પ્રચારો વાલ્યા	૨૪૦૦૦
રાજકીય વહીવટી આવક દાન	૨૪૦૦૦

ઉપરની વિગતો પરથી નોંધણી પહેલાંનો નકો કે ખોટ દર્શાવવું પગઠ બનાવો.

જવાબ : ૧ આર્કિસ કંપની ની નોંધણીની તારીખ ૧.૪.૨૦૧૯ છે, જ્યારે ધંધો ૧.૧.૨૦૧૯ થી ખરીદી લેવામાં આવ્યો છે. એટલે કે નોંધણી પહેલાંનો નુકસાન ૩ માસનો છે અને નોંધણી પછીનો સમય ૯ માસનો છે. (સમય નું પ્રમાણ = ૩:૯ અથવા ૧:૩). પ્રથમ છ માસનું વેચાણ ૧૧,૫૨,૦૦૦/૬ = ૧૯૨૦૦૦ માસિક X ૩ = ૫૭૬૦૦૦ પ્રથમ ૬ માસ અને ૫૧,૮૪,૦૦૦ ૯ માસ (૧:૯)

નોંધણી પછીનો નકો કે ખોટ દર્શાવવું પગઠ

વિગત	ક્ષણવહીનું પ્રમાણ	કુલ રકમ (રૂ.)	નોંધણી પહેલાં (રૂ.)	નોંધણી પછી (રૂ.)
કાચો નકો (અ)	વેચાણ (૧:૯)	૧૪૪૦૦૦૦	૧૪૪૦૦૦	૧૨૯૬૦૦૦
દાદ : પ્રચારો				
દાદખાલ	વેચાણ (૧:૯)	૧૭૨૮૦	૧૭૨૮	૧૫૫૫૨
જાહેરાત	સમય (૧:૨)	૫૭૬૦૦	૧૪૪૦૦	૪૩૨૦૦
પગાર અને સામાન્ય પ્રચાર	સમય (૧:૨)	૩૦૭૨૦૦	૭૬૮૦૦	૨૩૦૪૦૦
ડિસ્કન્ટ ફી	નોંધણી પછી	૭૨૦૦૦	-----	૭૨૦૦૦
પ્રાથમિક પ્રચાર	નોંધણી પછી	૨૪૦૦૦	-----	૨૪૦૦૦

સ્થિર મિલકતો	૨૦૦૦૦		
ચાલુ મિલકતો (સ્ટોક ને બાદ કરતાં)	૯૦૦૦		
પ્રાથમિક ખર્ચ	૫૦૦		
	૩૦૦૦૦		૩૦૦૦૦

વધારાની માહિતી:

- (૧) તા. ૩૧.૧૨.૨૦૧૯ ના રોજ સ્ટોક રૂ. ૧૬૦૦૦ હતો.
- (૨) પ્રાથમિક ખર્ચને માંડી વાળવાનો છે.
- (૩) ખરીદ કિંમત રૂ. ૬૦૦૦૦ નક્કી થઈ હતી કે જે કંપની પોતાના ૬૦૦૦ ઓર્ડીનરી શેર દરેક ૧૦નાં પૂરે પુરા ભરપાઈ થયેલ આપીને ચુકવવાની હતી.
- (૪) કાચા નફાનો દર એક સરખો છે અને જાન્યુઆરી, નવેમ્બર અને ડીસેમ્બર માસનું સરેરાશ વેચાણ બાકીના માસના સરેરાશ કરતાં બમણું છે.

ઉપરની વિગતોને આધારે નોંધણી પહેલાં અને નોંધણી પછીનું નફાની વહેંચણી દર્શાવતું પત્રક અને પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

(જવાબ: કાચ્યો નફો રૂ. ૧૩૫૦૦, નોંધણી પહેલાંનો ચોખ્ખો નફો રૂ. ૨૫૮૫ અને નોંધણી પછીનો ચોખ્ખો નફો રૂ. ૪૪૧૫ છે. સમયનું પ્રમાણ (૧:૩) અને વેચાણનું પ્રમાણ (૪:૧૧) છે. પાકું સરવૈયાની કુલ રકમ રૂ. ૩૯૪૧૫, સરેરાશ વેચાણ : જાન્યુઆરી, નવેમ્બર અને ડીસેમ્બર (૨X૩ માસ) = ૬, સરેરાશ વેચાણ : બાકીના ૯ માસનું (૧X૯ માસ) = ૯ (૬+૯) = ૧૫ થાય, નોંધણી પહેલાં (જાન્યુ., ફેબ., માર્ચ) (૨,૧,૧,) : (એપ્રિલ થી ડિસેમ્બર) (૭X૧) (૨X૨) = ૪ : ૧૧ થાય છે).

Glimpses of University

- University with CGPA (3.25) and Grade 'A' by National Assessment and Accreditation Council, Bangalore. (Third time 23-01-2017 to 22-01-2022)
- Only University in Gujarat to have its own state-of-the-art Community Science Centre.
- SPU has acquired a global presence. It is trying to connect and reconnect with its Alumni to grow further.
- The only University in Gujarat to be awarded the DAE-NBHM National Scheme of Regional Library in Higher Mathematics by the Department of Atomic Energy, Govt. of India.
- Community Radio Station on its Campus.
- Central Library with diversified Department libraries.
- Hostel and Canteen facilities, University Health Centre.
- University Museum Established 1949.
- Yugpurush Vivekanand Sport Complex : Multipurpose Indoor Sports Complex
- Olympic size Swimming Pool.
- Awareness programme on Virtual SPU.
- UGC- Human Resource Development Centre (HRDC) (Academic Staff College).
- Ipcowala Auditorium & Banquet.
- Centre with Potential for Excellence in Particular Area.
- DBT Centre of Excellence and Innovation in Bio-Technology.
- Centre for Interdisciplinary Studies in Science and Technology.

Sardar Patel University

Vallabh Vidyanagar - 388 120, Gujarat, India

Phone: +91 2692 226812, Fax: 237258, 236475

E-mail: registrar_spu@spuvvn.edu,

Website: www.spuvvn.edu

978-93-81386-78-1